

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 143/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Martinom Gavuliakom, advokátom, Kašmírska 7, Bratislava, pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sk 52/2019 z 30. júna 2020, rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 48 Sa 3/2019 z 23. septembra 2019 a rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. 560 920 6812 0 zo 6. decembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) pre tvrdené porušenie jeho základných práv v záhlaví uvedenými rozhodnutiami vydanými v konaní týkajúcom sa jeho starobného dôchodku.

2. Napadnutým rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. [REDAKOVANÉ] zo 6. decembra 2018 bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľa proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredia z 20. februára 2017, ktorým bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepočet a doplatenie starobného dôchodku k dovŕšenému veku 57 rokov a napadnuté rozhodnutie bolo potvrdené v celom rozsahu. Dôvodom zamietnutia žiadosti bola skutočnosť, že sťažovateľ nesplnil podmienky na priznanie dôchodku vo veku 57 rokov uvedené v § 132 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“), ktorého aplikácie sa domáhal, pretože neodpracoval najmenej 20 rokov služby v I. a II. kategórii, ani 18 rokov služby v I. kategórii funkcií, vyžadovanú týmto ustanovením; doba služby v III. kategórii sa nezohľadňuje.

3. Na podklade žaloby sťažovateľa preskúmal rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“). Ústavnou sťažnosťou napadnutým rozhodnutím žalobu sťažovateľa zamietol. Krajský súd uviedol, že medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že žalobca vykonával službu zaradenú do I. a II. kategórie funkcií 18 rokov a 249 dní. Rovnako nebolo sporné ani to, že žalobca vykonával od 1. januára 2000 do 14. mája 2003 zamestnanie III. kategórie. Sporné bolo zodpovedanie právnej otázky, či zamestnanie v III. kategórii sa považuje za tzv. službu v ostatných prípadoch v zmysle § 132 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb., podľa ktorého má vojak z povolania nárok na starobný dôchodok, ak dosiahol vek 57 rokov a vykonával najmenej 20 rokov službu „v ostatných prípadoch“ [t. j. nevykonával

aspoň 20 rokov službu zaradenú do I. kategórie, tak ako to vyžaduje písm. a) uvedeného ustanovenia, pozn.]. Krajský súd dospel k záveru, že dobu výkonu zamestnania v III. pracovnej kategórii nemožno subsumovať pod službu v ostatných prípadoch v zmysle § 132 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. V prípade sťažovateľa bolo treba vychádzať z § 174 ods. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. v spojení s § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“), keďže mu vznikol nárok na starobný dôchodok po 1. januári 2004, a teda jeho nároky týkajúce sa výkonu funkcie vojaka z povolania zostávajú zachované, len pokiaľ ide o jeho zaradenie do I. a II. pracovnej kategórie. Nárok na dôchodok mu v súlade s § 174 ods. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. vznikol po dosiahnutí 58 rokov veku (20. septembra 2014), preto bola jeho žaloba zamietnutá ako nedôvodná.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) kasačnú sťažnosť sťažovateľa zamietol. Uviedol, že spornou ostala otázka, či Sociálna poisťovňa mala do počtu rokov zvýhodneného pracovného zaradenia pre určenie dôchodkového veku započítať aj obdobie služby v III. pracovnej kategórii. Poukázal na § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého sa zachovávajú nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie. Tie sú upravené v zákone č. 100/1988 Zb. (zaradenie do I. a II. pracovnej kategórie je upravené v § 14; nároky vyplývajúce z tohto zaradenia v § 21, § 132 a § 174). Dôchodkový vek je zákonom č. 461/2006 Z. z. stanovený na 62 rokov, skorší vznik nároku na starobný dôchodok odôvodňuje splnenie podmienok uvedených v § 21 ods. 1, § 132 ods. 1 alebo § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. Od účinnosti zákona č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov v znení neskorších predpisov (t. j. od 29 apríla 1998; ďalej len „zákon č. 114/1998 Z. z.“) sa na sociálne zabezpečenie vojakov nepoužijú ustanovenia § 130 až § 145 zákona č. 100/1988 Zb. (ďalej aj „piata časť zákona č. 100/1988 Zb.“), teda ani jeho § 132 ods. 1 písm. b), ktorého aplikácie sa domáhal sťažovateľ. Preto nárok sťažovateľa na skorší dôchodkový vek bolo možné odôvodniť len s poukazom na § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., pričom sťažovateľ spĺňal podmienky uvedené v písmene c) tohto ustanovenia, teda nárok na dôchodok mu vznikol dovŕšením veku 58 rokov.

5. Podľa sťažovateľa Sociálna poisťovňa, ako aj súdy porušili jeho práva, keď mu v dôsledku neuznania odpracovaných rokov v III. pracovnej kategórii odmietli priznať skorší nárok na odchod do dôchodku podľa ustanovenia § 132 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. Názor najvyššieho súdu o neaplikácii piatej časti zákona č. 100/1988 Zb. je navyše v rozpore s jeho ustálenou praxou, konkrétne rozhodnutiami sp. zn. 9 Sžsk 96/2018 z 30. júna 2020, 2 Komp 1/2019 z 26. septembra 2019 a sp. zn. 3 Komp 1/2016 z 11. októbra 2017. Z uvedených rozhodnutí má vyplývať, že zákonodarca prijatím zákona č. 114/1998 Z. z. nesledoval zrušenie piatej časti zákona č. 100/1988 Zb., ale jej aplikáciu nepripustil na sociálne zabezpečenie vojakov vzniknuté po účinnosti zákona č. 114/1998 Z. z. a podľa tohto zákona. Teda piata časť sa nepoužije pre účely osobitného sociálneho systému podľa zákona o sociálnom zabezpečení vojakov a použije sa pre všeobecný systém sociálneho poistenia. Sťažovateľ v závere uvádza, že Sociálna poisťovňa bežne priznáva starobný dôchodok vo veku 57 rokov s použitím 20 rokov služby I. a II. kategórie s poukazom na § 132 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. Rovnaký prístup očakával aj v jeho prípade. Boli preto porušené jeho legitímne očakávania, ktoré sú základným znakom právneho štátu a súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie. Vzhľadom na to žiada, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil a priznal mu primerané zadost'učinenie v sume 3 000 €, keďže Sociálna poisťovňa rozhodovala o tej istej žiadosti už trikrát z dôvodu neznalosti či zámerne nesprávnej aplikácie práva.

II.

6. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní najprv skúma splnenie podmienok konania.

7. V časti, v ktorej ústavná sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne a proti rozsudku krajského súdu, ide o návrh, na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc. Vo vzťahu k týmto rozhodnutiam mal sťažovateľ opravné prostriedky (žalobu a kasačnú sťažnosť), ktoré aj využil. Poskytnutie ochrany v prípade potenciálneho porušenia dotknutých článkov ústavy v danom prípade spadalo do právomoci krajského súdu, resp. najvyššieho súdu, čo v zmysle § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde vylučuje právomoc ústavného súdu. Preto ústavný súd návrh v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

8. Právomoc ústavného súdu je daná vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť ústavnú sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená. Uvedené ustanovenie dáva v záujme racionality a efektivity konania ústavnému súde právomoc posúdiť opodstatnenosť návrhu predtým, než dospeje k záveru, že o návrhu rozhodne meritórne nálezom. Zjavne neopodstatnená je taká sťažnosť, keď uplatnené námietky (vady vytykané rozhodnutiu) nie sú spôsobilé spochybníť jeho ústavnosť. O takú situáciu ide aj v posudzovanom prípade.

9. Podstata argumentácie sťažovateľa spočíva v tom, že najvyšší súd mal rozhodnúť v rozpore so svojou ustálenou praxou, konkrétne rozhodnutiami sp. zn. 9 Sžsk 96/2018 z 30. júna 2020, 2 Komp 1/2019 z 26. septembra 2019 a 3 sp. zn. Komp 1/2016 z 11. októbra 2017, keď vylúčil použitie piatej časti zákona č. 100/1988 Zb. na vec sťažovateľa. V rozhodnutiach sp. zn. 3 Komp 1/2016 a sp. zn. 2 Komp 1/2019 (v rozhodnutí sp. zn. 9 Sžsk 96/2018 sa najvyšší súd sťažovateľom nastolenými otázkami vôbec nezaoberal, keďže napadnuté rozhodnutie zrušil v podstate z procesného dôvodu) najvyšší súd posudzoval situácie, keď žiadateľ o dôchodok podmienky na vznik nároku na dávku starobného dôchodku (vrátane dovŕšenia dôchodkového veku) splnil pred 1. januárom 2004 (vo veci sp. zn. 3 Komp 1/2016 vnikol žalobcovi nárok na starobný dôchodok dovŕšením dôchodkového veku 11. novembra 1996, pozri body 14 a 49 rozhodnutia; vo veci sp. zn. 2 Komp 1/2019 žalobca dôchodkový vek 55 rokov

dovršíl 6. marca 2003), čo nie je prípad sťažovateľa. Tomu nárok na dôchodok vznikol až po 1. januári 2004 (vznik nároku na dôchodok je daný kumulatívnym splnením podmienky dôchodkového veku a odpracovaných rokov). Preto na prípad sťažovateľa nedopadá nosný záver vyslovený v rozhodnutiach, na ktoré poukazuje sťažovateľ, podľa ktorého sa *na konania o skôr vzniknutom (časovo obmedzené dátumom do 1. januára 2004)* nároku na dávku a jej výplatu z dôchodkového zabezpečenia použijú v zmysle § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. predpisy účinné do 31. decembra 2003 (medzi ktoré patrí zákon č. 100/1988 Zb., pozn.). Nejde totiž o konanie o nároku na dávku vzniknutom pred 1. januárom 2004.

10. Sťažovateľ dosiahol dôchodkový vek a požiadal o dôchodok až za účinnosti zákona č. 461/2003 Z. z., preto Sociálna poisťovňa postupovala podľa tohto zákona. Zákon č. 461/2003 Z. z. všeobecný vek odchodu do dôchodku stanovuje na 62 rokov (§ 65 ods. 2), pričom uvedené je v prípade vojakov z povolania modifikované ustanovením § 274 ods. 1, podľa ktorého sa u týchto osôb *zachovávajú nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II.* (nie však III.) pracovnej kategórie. Medzi zachované nároky patrí aj nárok na zníženie veku odchodu do dôchodku v dôsledku zohľadnenia zamestnania I. pracovnej kategórie, prípadne služby I. alebo II. kategórie funkcií, vykonávaného pred 1. januárom 2000, ktorý bol zakotvený v § 174 zákona č. 100/1988 Zb. Preto bol vek vzniku nároku na starobný dôchodok u sťažovateľa v súlade s § 174 ods. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb. znížený na 58 rokov. Požiadavka sťažovateľa, aby mu pre účely zníženia veku odchodu do dôchodku bola zohľadnená služba v III. pracovnej kategórii, nemá oporu v aplikovateľných právnych predpisoch. Námietka sťažovateľa, podľa ktorej malo byť neuznaním rokov odpracovaných v III. kategórii zasiahnuté do jeho základného práva na spravodlivý proces či na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, je zjavne neopodstatnená.

11. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sčasti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde ako návrh, na prerokovanie ktorého nemá právomoc a sčasti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako návrh zjavne neopodstatnený.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2021

Robert Šorl
predseda senátu